СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 252. Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 28. жовтня, 1929. VOL. XXXVII. No. 252. Jersey City, N. J., Monday, October 28, 1929. THREE CENTS

ЗАЯВА ПРЕЗИДЕНТА В СПРАВІ ДОБРОБУТУ

КАЖЕ, ЩО АМЕРИКАНСЬКИЙ БІЗНЕС ПОБУДОВАНИЙ НА ТВЕРДИХ ОСНОВАХ.

ВАШИНГТОН, 26. жовтня. — Відбуваючи з президентом тижневу звичайну конференцію, журналисти питали президента про його погляд на крах на нюйорській біржі.

Президент казав собі вже попередно предложити точні звіти щодо подій на біржі, а перестудіювавши біржений оборот, виготовив заяву, яку передано журналистам. Президент Гувер не привязує до подій на біржі особлившої ваги, коли ходить про економічне положення краю. Він є тої думки, що промисл находиться тепер на небувалій досі високині та що ціни не йдуть вгору. Добробут пізнати ще й по тім, що всюди будують. Впали тільки через біржу ціни на збіже, але це минеться, бо сьогорічні жнива дали 500,000,000 бушлів збіжа менше ніж минулого року.

ФОЛ ЗАСУДЖЕНИЙ.

СУДДІ УЗНАЛИ ЙОГО ВИННИМ ЗЛОЧИНУ ХАБАРНИЦТВА, АЛЕ ПРОСИЛИ О ПОМИЛУВАННЯ. ОБОРОНА ВНЕСЛА ЗАЖАЛЕННЯ НЕВАЖНОСТИ, ДОМАГАЮЧИСЬ НОВОГО СУДУ. ЯК ПРОЧИТАЛИ ЗАСУД, ФОЛ ЗБЛІВ, А ЖІНКИ ПОЗАХОДИЛИСЯ З ПЛАЧУ. ДОВГОЛІТНИЙ ПРИЯТЕЛЬ ФОЛА ЗІМЛІВ.

ВАШИНГТОН, 26. жовтня. — Скінчився суд над бувшим секретарем внутрішних справ, Албертом Фолом, обжалованим за те, що взяв титулом хабаря від Догенія $100,000, винаймаючи йому нафтові державні поля.

Фола узнали винним. Кара за той злочин, це вязниця до трох літ, або заплата потрійної суми побраного хабаря, або одно й друге. Виходить, що Фолови прийшлося би заплатити $300,000. Коли той засуд вдержиться, прокуратор внесе обжалованне проти Догенія за підкупство державного урядовця.

Отсе перший раз в американській історії засуджено члена кабінету.

Судді радили цілий день і цілу ніч. Погодилися щодо оречення допера около 9 години рано. Хоч наради були тайні, вже по 9 годині рано всі в суді знали, що Фола узнали винним. Не знав цього тільки Фол і його родина. Тому то засуд, який проголошено ім по 10 годині рано, а якого вони не надіялися, зробив на них таке велике враження. Всі залялися слізми. Одна з жінок, котрі були присутні на салі, кинулася бити одного з суддів за вирок. Виявилося, що це була рідна жінка присяжного судді.

Догені заявив при відході, що не судді рішили, а суддя, котрий вів розправу, додаючи: „Отой проклятий суд"... Та адвокат шарпнув його за рукав і візвав до притомности.

ГОТУЮТЬСЯ ДО ВИБОРІВ.

ХОЧУТЬ ЗАДЕРЖАТИ В СЕНАТІ ДАЛЬШУ КОНТРОЛЮ.

НЮ ЙОРК, 26. жовтня. — Отто Кан, відомий нюйорський багатир-банкир, зістав секретарем Републиканського Сенатського Виборчого Комітету. До того комітету притягнено ще богато инших банкирів і промисловців, котрі певно дадуть гроші на виборчу кампанію до сенату. В слідуючім році відбудуться вибори одної третини сенаторів. Републиканська партія робить уже тепер приготовання до сенатських виборів, щоби переперти своїх кандидатів і мати контролю сенату у своїх руках.

БІРЖА НА КОРАБЛЯХ.

НЮ ЙОРК, 26. жовтня. — Корабель Беренгарія належить до тих, на яких удержує одна з брокерських фірм своє бюро для посередництва в біржевій спекуляції. А як подорожні спекулюють, видно найкраще з того, що таке бюро на Беренгарії займає понад 20 осіб.

Підчас останнього краху на нюйорській біржі подорожні облягали брокерський офіс на Беренгарії неменше як нюйорські спекулянти біржу на Вол улиці. Одна з подорожних втратила за одну годину $160,000. Всі закупна й продажі відбуваються дорогою каблевих замовлень.

МИСС МОРРО УЧИТЕЛЬКОЮ.

МЕКСИКО СИТІ, 26. жовтня. — Мисс Елизабет Морро, дочка американського амбсадора, мисс Двайта Морро й сестра жінки Линдберга, внесла просьбу до міністерства просвіти о дозвіл учення англійської мови в народних школах. Мисс Морро вже дістала такий дозвіл. Учитиме даром.

КРИТИКУЮТЬ ТЕОРІЮ АЙНШТАЙНА.

ІТАКА (Ню Йорк), 26. жовтня. — Чотирох визначних професорів університету доказують, що теорія Айнштайна про релятивність не має наукової підстави. Професорів тих запрошено з рамени Корнельського університету. Всі вони опираються головно на астрономічних обсерваціях.

ОДІДИЧИВ МІЛІОНИ.

І ТО В ЕВРОПІ. АЛЕ ЩЕ НЕ ПЕВНИЙ, БО НЕ РОЗУМІЄ ДОБРЕ НІМЕЦЬКОГО ЛИСТА.

НЮ ЙОРК, 26. жовтня. — Детектив Ґенри Зеиф служить в поліції понад 25 літ, побираючи річну платню в сумі $2,500. Вже не знав, що далі з собою робити, як дістав письмо від адвоката з Німеччини, щоби зголосився по спадок по своїм стрийку. Зеиф родився в Америці, а батьки його походили з малого саксонського села в Німеччині. Він уже забув навіть говорити по німецьки. Але дещо ще памятав, а пригадав собі більше, коли почав сліпати над письмом. Прочитавши його, не дав собі віри й пішов до приятеля Німця, щоб йому зміст добре перевказав. Виявилося, що він одідичив 4,000,000 німецьких марок.

ДИВНА РЕЛІГІЯ В КАЛІФОРНІЇ.

Поліція в Каліфорнії збирає відомости про якусь дивну релігію, що називає себе „Божеський чин королівського рамени Великої Одинацятки". Виглядає, що ся таємнича релігійна організація в невиясненій спосіб похоронила свою молоду „жрекиню" і инших членів, а одну жінку буквально живцем усмажила. Поліція шукає за чотирма жінками, що десь зникли після того, як пристали до таємничої організації. Члени тої організації, Артур і Міні Той, оповіли поліції дивну історію, що підчас одної ритуалістичної церемонії всунено одну із пропавших жінок у піч з розпеченої цегли, там держали її цілий день і ніхто більше не бачив її живою. Вітак похоронено її близько святині „Золотого Престола" в горах коло Лос Енджелес.

ПОЖЕЖА ПОЛЬСЬКОЇ ФАБРИКИ ЛІТАКІВ.

З невідомих причин вибухла грізна пожежа у фабриці літаків акційної спілки „Самольот" в Лавіци під Познанем. Згоріло два гангари, частина фабрики та велика скількість знаряддя. Крім цього 6 готових літаків, 6 майже готових і 10, що були в направі. Шкоди обчислюють на 10 міліонів золотих.

ВЕЛИКА КАТАСТРОФА В КОПАЛЬНІ ВУГЛЯ В ЮГОСЛАВІЇ.

З Заечару повідомляють, що в вуглиних шахтах Ртані біля Болевацу наступила сильна експльозія, яка принесла смерть 10 гірникам, а 9 тяжко ранила. Вістка про експльозію розійшлася блискавкою по цілій околиці. Велике число народу нагромадилося при вході до копальні. Розпучливі сцени відбувалися, коли винесено перших мертвих і рідня почала розпізнавати їх.

ПАН ЗЛОДІЙ З „РАДИ ПОВІТОВЕЙ".

У повітовій раді в Бродах викрито великі надужиття. Референт тої ради, пан Мальський, украв з повітової каси около 250 тисяч золотих. Проти нього розпочато слідство, але чи вдасться зі злодія стягнути вкрадену суму — це дуже сумнівна річ.

ТОРГОВЛЯ ДІВЧАТ У КАБУЛІ.

Один англійський купець, котрий вернувся недавно до Лондону з Афганістану, твердить, що життя в Кабулі пливе цілком спокійно. Більше як три екзекуції денно не відбуваються. Новий король старається упрямчати, чим може, життя своїх підданих. „Дарбар" — звичайну забаву тубольців устроюється що тижня. Остання забава, в якій узяв участь і згаданий купець, відбулася з нагоди побіди Габібули над племям Газарас. Найцікавішим моментом забави була лицітація 260 дівчат з племени Газарас, які бідженні мусіли видати побідникам. Державна казна (скарб) вторгувала за дівчата 12 тисяч доларів. Інтересно, що Афганцям не подобаються марні дівчата. Дівчата-кольоси платилися навіть 150 долярів за штуку, зате дівчата з „лінією" не принесли більше державі як десяток долярів.

РАДИКАЛЬНИЙ СПОСІБ НА КОНКУРЕНТІВ.

Сем Велер з Шикаго найшов радикальний спосіб на конкурентів у бизнесі. Оноді зловили його після того, як ограбив один „ланцюховий стор" на 140 долярів. Велер не оправдувався, але сказав таку історію: „Я чотири рази закладав тросерню і кождого разу, скоро лиш отворю тросерню, „ланцюховий стор" отвирався в моїм сусідстві і допроваджував мене до банкротства. Тоді я взяв собі револьвер і рішив мститися". Поліція думає, що Велер ограбив за пару місяців що найменше 100 „ланцюхових сторів".

СКІЛЬКИ КОШТУВАЛА КОНФЕРЕНЦІЯ В ГАЗІ.

Газька конференція пожерла на протязі 22 днів один міліон голяндських гульденів. Ця сума є приблизно пятою частиною тої суми, за котру сварилися між собою більш як три фтижні заінтересовані держави.

100,000 ЗА ЗЛОВЛЕННЯ БАНДИТА.

Румунське міністерство внутрішних справ визначило 100,000 левів нагороди за схоплення бандита Кокоша, який вже 12 літ занепокоює дельту Дунаю.

ПЛАТЯТЬ КОМІСОВЕ ЛІКАРЯМ.

Погребники платять комісове лікарям у Торонто за те, що вони спроваджують до них клієнтів. Виявилося се з нагоди відклику фірми погребників Д. М. Джанстон і Ко. проти високого оподаткованя. Суддя Дентон, який переслухував відклик, завважив у рахунках фірми позицію: „Заплачено лікарям $627.85". „А се за що?" — спитав суддя. „Се комісове лікарям за те, що спрваджують до нас клієнтів". „Та невже якийсь шануючий себе лікар брав би комісове за те, що посилає клієнтів до погребника?" — здивувався суддя. „А я не знаю, чи є один погребник, який не платив би лікарям комісового за се", — відповів книговод фірми погребників.

Секретар Товариства Погребників в Онтеріо заявив опісля, що він нічого не знає про погребників, які платилиб комісове лікарям. Подібну заяву складають також погребники у Виннипегу.

ПОБІДА ПАРТІЇ ПРАЦІ В АВСТРАЛІЇ.

Дня 12 жовтня відбулися загальні вибори в Австралії і партія праці вийшла в них побідницею. Джеймс Генрі Сколін, який став провідником партії заледви 18 місяців тому, буде слідуючим премієром Австралії. Він стане на місце Стенлія Бріюса, котрий був премієром від 1923 року.

Партія праці була визначна в політиці Австралії, відколи створено австралійську спілку 23 літ тому. Правительство партії праці було там при кермі вже чотирма навпоротами. Одначе теперішня побіда партії праці є найбільшою, яку ся партія колинебудь досі мала. Перед розвязанням парламенту Австралії сила партій була така: партія праці 31 послів, націоналістів 29, краєва партія 13, незалежні 2. Новий парламент буде мати 44 послів з партії праці, націоналістів 16, краєвої партії 10, незалежних націоналістів 3, незалежних 2.

КАНАДА БУДЕ СВОЄ РОБИТИ.

Премієр Мекензі Кінг заявив, що як Велика Британія відновить дипломатичні взаємини з Росією, то се не буде мати безпосередного впливу на становище Канади супроти Росії. Канада провадить торговлю з Росією після порозуміння, яке зроблено по зірванню дипломатичних взаємин. Канада хоче як найбільше торговлі з Росією, але премієр не бачить потреби відновлювати з Росією давні взаємини. Канада буде сама рішати про те, що для неї найліпше, незалежно від того, що може зробити яка инша держава.

ВТРАТИВ ДВІ ЖІНКИ І ШЕСТЕРО ДІТЕЙ.

Василь Зазубик Тодорів з Міхалча (Буковина) належить якраз до тих людей, яких щастя здалеку обминає. На протязі кількох років похоронив він дві жінки і 6 дітей. Але на цім ще не кінець. У тім часі загинуло йому 33 свиней, 7 коров, 5 коней і 42 овець. Лікарі та страта в худобі зруйнували його цілком, так що Василь Зазубик опинився в крайній нужді.

ВЕЛИКИЙ ПРОЦЕС У КИЇВІ ПРОТИ ЧЕРЦЯ ЕВЛАДІЯ ЧУХУНА.

В Київі розпічнеться небаром великий і сензаційний процес проти черця Печерської Лаври, архідиякона Евладія Чухина, котрий у своїй черечій келії у Лаврі замордував своєю коханку, Пашу Баришнікову. Зарубавши її, почвертував тіло вбиті на шматки й у відрі позносив до каналу, а голову закопав на монастирському городі. Злочину доконав при помочі другої любки, Воронкової. Обі ті любки черця Евладія між собою ревнували, аж врешті Воронкова до спілки з Евладієм замордували невигідну третю особу. Викриття морду викликало в Київі пригноблююче враження.

„СВЕНТО МЯСТ ПОЛЬСКІХ" І „ТАРҐІ ВСХОДНЕ".

Цьогорічні львівські „Тарґі Всходне" відкрито в дні 7. вересня. Відкриття доконав прибувший із Варшави міністер торговлі Квятковський. Цьогорічні „Тарґі" представляються дуже марно, хоч і попередні не грішили великими успіхами. Цьогорічні „Тарґі" підкопала ще й пануюча тепер у Польщі важка економічна скрута і конкуренція краєвої вистави у Познані. Перший день „Тарґів" був ще крім того закаламучений вибухами бомб, які зайшли саме на площі „Тарґів", а були спричинені невикритими справниками.

В неділю, 8. вересня, влаштували Поляки у Львові т. зв. „свенто мяст польскіх". По вулицях міста перейшов похід. В поході був репрезентований Львів та ще кілька міст, м. ин. навіть таке місто, як Давидів коло Львова. Репрезентація львівська була представлена в старих одягах. Зрештою похід виповняли купецькі фірми, які рекламували свій товар. Свято влаштовано в цій порі умисне длятого, щоби в часі „Тарґів" зробити трохи руху в Львові і показати, що цьогорічні „Тарґі" не є такі пусті і мертвеські.

КРІВАВА БОРОТЬБА В РАДЯНСЬКИХ СЕЛАХ

СЕЛЯНЕ ВІДМОВЛЯЮТЬСЯ ЗАСІВАТИ СВОЮ ЗЕМЛЮ. БОЛЬШЕВИКИ ВИШУКУЮТЬ „КОНТР-РЕВОЛЮЦІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ" ТА РОЗСТРІЛЮЮТЬ ЇХ ЧЛЕНІВ. ПОЧАЛАСЯ КРІВАВА Й УПЕРТА ВІЙНА СЕЛЯН ПРОТИ ВЛАДИ.

МОСКВА (СССР), 26 жовтня. — Клясова війна в селах знову почалася по всій Росії. Місцева преса та офіційні звідомлення подають про безліч випадків активної боротьби селянства проти впроваджения соціялізації на села.

В Ростові над Доном Чека викрило контр-революційну організацію на чолі з бувшим полковником Григоровичем, яка вела активну боротьбу проти урядового пляну соціялізації села. Ця організація збиралася на секретні наради біля Сочі на Кавказі, де вироблялися пляни терору проти представників радянської влади, підпалів та пасивної боротьби селянства з радянською економічною політикою. Самого Григоровича та його дванадцятьох ближчих помічників, „апостолів", і ще двох прихильників розстріляно. Багато инших запроторено до вязниць на ріжні терміни.

В Самарі розстріляно одного священика і пятьох селян за вбивство двох членів комсомолу. В Симбірську над Волгою та на Сибірі в місті Новосибірськ також розстріляно кількох „клясових ворогів" за опір „соціялізації" в селах. Нарешті зі столиці Кубані, Краснодару, повідомляють, що там розстріляно 19 членів групи Савіцького, катра веде боротьбу з комуністами та закликає селянство до активної й пасивної опозиції до большевицьких „соціялістичних" заходів на селах.

З Кубані повідомляють, що тамошні селяне „кулаки" засіяли в осени лише 4% своїх земель з числа тих, які вони мали засіяти згідно з державним комуністичним пляном. Вони засіяли 26,000 гектарів землі замісць 200,000, плянованих урядом. Влада грозить конфіскацією їх земель та переданням їх бідноті для весняного посіву.

Говорячи тутешньою мовою, треба сказати, що клясова війна в селах тепер точиться дуже уперта. З одної сторони кріваваий терор, арешти, конфіскації і т. д., а з другої сторони вбивства представників радянської влади, вбивства окремих комуністів, підпали, не засівання піль та ріжні инші форми пасивного й активного опору.

Покищо не можна з певністю сказати, хто в цій боротьбі вийде переможцем: комуністична влада, чи селянство; але тут сподіваються, що влада переможе, бо тепер комуністична партія та радянська адміністрація значно сильніше зорганізовані, як це було в 1918—1921 роках, коли також велася крівава війна большевиків з селянством.

ГОТУЮТЬСЯ ДО НАСТУПУ.

БОЛЬШЕВИКИ ЗІБРАЛИ НА МАНДЖУРСЬКОМУ КОРДОНІ ПЯТЬДЕСЯТЬ-ТИСЯЧНУ АРМІЮ.

ШАНГАЙ (Китай), 26 жовтня. — Куо Мін-ська телеграфічна агенція повідомляє, що большевики на манджурському кордоні згромадили пятьдесять-тисячну армію й готують з нею розпочати наступ на Манджурію.

Нанкінське націоналістичне правительство переслало манджурському губернаторови ще один міліон золотих мексиканських долярів для витрат на оборону Манджурії.

Націоналістичне правительство старається розпочати переговори з повстанцями при помочі невтрального в горожанській війні губернатора провінції Шансі. Кай Шек старається заспокоїти внутрішню горожанську війну при помочі переговорів з ґенералами-бунтарями.

ЩЕ НЕМА НОВОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА.

ПАРИЖ (Франція), 26 жовтня. — Президент републики доручив формування нового французького правительства лідерови радикальних соціялістів, але той не має надії скоро сформувати його. Бріян відмовився категорично від вступлення до нового правительства й це відтягає його прихильників від підтримки лідера радикальних соціялістів. Соціялісти (центр) самі хочуть взяти в свої руки утворення нового правительства і тому відмовляються піддержувати радикальних соціялістів.

Це все затягає сформування нового французького правительства.

ТРУДНОЩІ МЕК ДОНЕЛДА.

СТАНОВИЩЕ ПРАВИТЕЛЬСТВА МЕК ДОНЕЛДА НЕПЕВНЕ, БО ЗАЛЕЖИТЬ ВИКЛЮЧНО ВІД ПОЗИЦІЇ ЛІБЕРАЛІВ.

ЛОНДОН (Англія), 26 жовтня. — Мек Донелд тепер знаходиться в дорозі до Англії з Канади, але на день відкриття сесії парламенту, 29 жовтня, він ще не буде в Лондоні. Замісць нього в парламенті буде виступати Сновден. Ближчі дні покажуть, чи уряд Мек Донелда переборе всі трудноші, які його стрінуть у парляменті при обговоренню египетського питання, питання відновлення дипломатичного звязку з Радянською Росією, обмеження морського зброєння й т. п.

Уряд Мек Донелда залежить виключно від становища лібералів, бо Партія Праці в парляменті своєї більшости не має.

ВИПРАВДУЮТЬ ЖИДІВ.

ЯФА (Палестина), 26 жовтня. — Жид Ісак Аббадіс звільнений від кари англійським судом. Він притягався до відповідальности за поранення Арабів з метою вбивства їх підчас останніх палестинських заворушень.

ГОРКИЙ ХОРИЙ.

МОСКВА (СССР), 26 жовтня. — Відомий російський письменник Горкий, прихильник радянської влади, знову захворів і змушений виїхати з Росії. Він їде до своєї віллі Соренто, в Італії. Провожати його прийшли на двірець багато вищих урядників радянського уряду.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СОВЕТСЬКІ РЕПУБЛИКИ

З Москви йде нова пропаганда, що Москва знова дала благодать ще одному народови, утворюючи з нього автономічну републику. Є нею Таджікістан, що межує з Тибетом і Афганістаном.

У сей спосіб до істнуючих досі „советських републик" прибула ще одна. Досі були такі „советські републики": 1) московська Росія, що обіймає 92 процент усего простору російської імперії та має коло 100 міліонів душ населення; 2) Україна, з 30 міліонами; 3) Білорусь, з 5 міліонами; 4) Закавказ, з 6 міліонами; 5) Узбек, 5 міліонів; 6) Туркоман, міліон. У тих „советських републиках" потворені ще автономні републики (приміром, на Україні „молдавська"), яких разом є 11, та ще „автономні райони" (на Україні, приміром, жидівський, німецький, польський і другі).

Все се розбиття Росії на такі советські републики, на автономні републики й національні райони практичного міжнародного значіня не має. Комуністи, що правда, показують на советські републики як на доказ, що Росія не є вже імперіялістична, коли вона дає кождому народови самостійність та право відорватися від советського союза. На ділі, однак, всіми сими советськими републиками правлять не народи тих републик, але Москалі та змосковщені Жиди, які всі є чистої води московськими імперіялістами, що готові скорше зректися якоїсь засади комунізму як поступити хоч на крок від свого московського імперіялізму. Україною не правлять Українці, як Білорусю не правлять Білорусини. Тільки в одній Московщині править нація правлена. Всі инчі нації находяться під чужою рукою, як се було за царів. Як царі, так і комуністи, готові зречися для поневолених народів всякого права, тільки не дадуть їм права правити самими собою незалежно від Москви.

Все значіння большевицьких національних вольностей має тільки пропаґандистичне значіння. Большевики можуть відтак показувати на ті національні конституції народам Азії або масам, яких вони хочуть піддати під свій уплив, бо в Азії конституцій ще не було, і люди не знають, що на папері можна дати гарну конституцію, а на ділі не дати народови ніякого права й далі його гнобити. Навіть людину, що вже дещо знає про паперові конституції, приміром, з практики австрійської або польської, можна піддурити паперовою конституцією, бо безправна людина хотілаби вірити, що хоч десь, у якомусь далекому царстві, є справдішна свобода. Відомо, се повезе до якогось часу.

РІДНИЙ КРАЙ І ОБЄДНАННЯ

(Реферат О. Ревюка, голови „Обєднання", на річному засіданню).

Коли орґанізовано „Обєднання", то центром інтересу всіх, що до нього приставали, був без сумніву рідний край. Сей інтерес, себто добро Українців на рідній землі, лишився без сумніву осередком інтересу всіх тих, що належать і працюють в Обєднаню. Вся діяльність „Обєднання" й досі обертається головно довкола рідного краю. Тому й не дивно буде, що сій справі річне засідання головного уряду „Обєднання" присвячує спеціяльну точку в своїх дебатах.

Уряд поставив сю справу на осібну точку ще й тому, що за послідний рік ряд урядників і близьких прихильників „Обєднання" був в рідні́м краю на коротщих або довших відвідинах і там на місци переконався, чи лінія діяльности „Обєднання" була вірна, чи може віддалення Америки від рідного краю спричинило певну невірність в оцінюванню подій та суспільних течій.

Деякі річи щодо старого краю відомі всім, навіть без їзди в старий край. Сюди треба зачислити такі факти, як: пересунення міжнародних границь; державний устрій у державах чотирох окупантів української території; ріжні способи визиску; ріжні форми політичного обезправнювання українського народа; і тим подібне. Все те відомі річи й без поїздки в старий край. Все те знало „Обєднання" давно, і вложило його в свої основні засади, проголошені на своїх конґресах. Поїздка в рідний край може кождого переконати, що та оцінка політичного стану українського народа, подана „Обєднанням" на конґресах, була вірна.

Однак поза тими зовнішними, політичними й звязаними з ними справами, є ще другі сторони життя на Україні, яких не можна дослідити здалека, які треба бачити, щоби зміряти глибину тих перемін. Щоби їх пізнати, треба знати старий край з його практичної сторони в передвоєнні часи. З практичної сторони, себто не з вагону, або з каварні, або плебанії, але з його праці на полю, в варстаті й канцелярії. Тільки той, що брав активну участь у тому життю, може пізнати, в чому змінилося нині життя на Україні.

У нас здавна панує думка, що найважніші справи для народа діються на політичному полі, себто в міністерських кабінетах, або в парляментах, або в кабінетах впливових партійних провідників. Тимчасом таке розуміння народної справи се тільки реакція, заворот, від другого, теж фалшивого розуміння народної справи, після котрого політика не має значіння ніякого, після котрого розумний, практичний чоловік не повинен займатися, „бавитися" політикою. Правда, як звичайно, по середині. Політичні справи мають значіння, але не таке велике, як нам часто здається. Політичне опанованне української території ворогами українського народа має без сумніву велике значінне, але не може воно бути сильнійше від живучої сили живого народа. Як би не гнітив нашого народа окупант, народ усе таки найде форми життя, приміниться до окупації в тім значінню, що й окупацію перенесе й не сповнить волі окупанта, але далі лишиться самим собою, себто народом, що хоче жити, розвиватися й колись запанувати на всій своїй території як необмежений господар. Щодо сього то „Обєднання" теж мало слушне розуміння подій, коли воно не опускало рук, але віруючи в відпорну силу українського народа, старалося піддержати його в боротьбі з ворогами.

Політичне життя в розумінню з послідних часів перед війною майже не існує. Яке життя можливе на радянській Україні, се відоме кождому, бо й самі комуністи сього не закривають. Під польською окупацією значіння політичних партій, політичних програм, парляменту і других автономних установ сильно ослабло наслідком відомої півфашистської конструкції польської держави. В міру сього мусіло ослабнути й зацікавленне стисло партійними програмами. Слідно се передовсім серед молодежи, яка послідними часами втратила богато з давньої різкої партійности. Українські політичні партії теж не такі, як вони були давніше. З так званої москвофільської партії лишилися наслідком існування, хоч короткого, української держави тільки недобитки, тільки догниваючий труп, якого польський уряд послідними часами почав ґальванізувати до життя при помочі концесій та хабарів. Другі партії на загал се немовби наслідниці старих партій й тут видно зміни. У партіях часто зібрані люди розбіжних поглядів на практичні питання політичного життя під Польщею, обяв, що без сумніву свідчить про занепад справді політичного життя, що знов є наслідком браку впливу громадянства на політику уряду Польщі, браку, від якого терпить не тільки український народ, але кождий народ під пованнем Варшави, не виключаючи до певної міри й польського. Через те, що практична політика не має просто ніякого значіння, тому й партії не можуть розділитися на ґрупи з виразно зачеркненою програмою. Через те й не може зорґанізуватися ще чисто угодова клерикальна партія, котру пробують сотворити др. Назарук та єпископ Коциловський.

З занепадом чисто політичної сторони життя висше значіння має тепер життя економічне. Се почасти є наслідком війни, котра обезціни́ла часто культурні вартости та звела життя до примітивної борстьби за хліб. Се відноситься передовсім до поневоленого народа, бо щоби підорвати національну силу народа окупант підриває культурну відпорність народа, вдаряючи в його економічну силу. Через се поневолений народ мусить просто обороняти свої способя до прожитку своїх одиниць. Польська держава викинула на брук цілу масу української інтеліґенції, нанятої австрійською, а другу частину приймає за ціну винародовлення або заслання в польські краї. Українська інтеліґенція під упливом цеї політики закидає свою давну звичку ждати по скінченню шкіл „хліба" від держави. Українець, що посилає дітей до школи, знає, що в польській державі їм не ждати прожитку, а в громадянстві, в своїм чи чужім, що не бути йому урядовцем, а лікарем, купцем, промисловцем. Природно, така молодіж мусить мати инчі прикмети, як мала та молодіж, що ждала теплої посади від держави. Се люди більше підприємчиві, проворні, рисковні.

Богато викинених державою людий пішло на села орґанізувати купецькі та промислові підприємства, приватні, корпораційні й кооперативні. Се, очевидно, причинилося в значній мірі до оживлення українського економічного життя. Власне під впливом сих обставин наступила в психіці українського народу глибока переміна. Тепер наростає там верства народа, котра не вважає землі головною основою існовання, а тим самим не має тих основних прикмет, які цікують селянина, себто роботящости, консерватизму, нерухомости. Нові прикмети, які рахуються в новому життю, се: меткість, рухливість, проворність, купецький сприт, вміння зробити скорий оборт і такі инчі. Сі прикмети мають уплив і на селянина, котрий ще далі вважає землю основою свого істнования, бо земельна господарка нині інакша, як була давніше: селянин нині більше продукує на продаж, більше купує, і більше вживає кредиту. Через те й у його господарці числяться сі нові прикмети, а сі прикмети йому помогла виробити війна й визвольна боротьба. Се ті самі прикмети, які в своїй вибуялій формі становлять основу економічного життя Америки. Можна навіть сказати, що украніське економічне життя в старім краю має більше сього „американізму", як українське життя в Америці, де воно все таки заховало богато сих давних економічних звичок, що становлять основу відпорности й сили давнього селянства.

Сей дух проявляється теж і на других царинах народної діяльности. Видно його й на культурному полі, де на місце старої ощадности, яка нераз підривала працю, вводиться новий дух, дух розмаху, справности, експанзії, без огляду на кошти. Не треба теж додавати, що подекуди ще покутує старий бюрократизм людий, привичних до спокійного, безжурного, заскорузлого бюрового полагоджування справ.

Старий дух панує ще й немало через загальну бідноту населення, через брак капіталу. Через те населення мусить ощаджувати просто смішними сумами, що очевидно піддержує старого духа ощадности зі шкодою для нового духа експанзії й розмаху. Кожда просто краєва інституція терпить від сеї недостачі капіталу. Хіба одні клерикальні встанови мають на свої потреби досить капіталу, завдяки примусовій парцеляції церковних ґрунтів та можливости парцелювати й панські ґрунти, яку можливість їм дали капітали, нагромаджені з парцеляції церковних дібр. Кождого американського Українця стріне в старім краю запит: як американські Українці можуть достарчити капіталу рідному краєви?

(Конець буде).

Перед мостом.

— Скажи мені, хлопчику, куди я зайду тим мостом?

— На другий бік!

Pantaleon A. Kulish*).

ORISIA.

Translated from Ukrainian by Helen Kinash.

I.

They sing in a song that there is nothing blessed with more beauty than a bright star in clear weather. But whoever has seen the daughter of the late "sotnik" (captain) Tavolha, he would, perhaps, have said that she was even more beautiful than the bright star in clear weather, more beautiful than the moon at night, more beautiful even than the sun itself, which makes glad fishes in the sea, animals in the woods, and poppies in the gardens.

Perhaps it is a sin to say that; for whoever heard of a girl being more beautiful than the blessed sun and moon? But, possibly, so has our mother brought us, sinners, into this world, that when we gaze upon maidenly beauty, it seems to us that there is nothing more beautiful either on this earth or in heaven.

Beautiful, very beautiful, was the "sotnik's" daughter! She was known all over Ukraine; for among us, Ukrainians, as soon as someone's pretty daughter grows up, it is known everywhere. Whether any of our young cossacks had any business in Witowtsi or not, he would travel over a hundred miles, just to see what kind of a daughter "sotnik" Tavolha had, what was that Orisia like, about whom everyone heard as if the horns sounded. But not much benefit was derived from these visits: somehow the cossacks could not come near to woo her. Whether the father was very haughty, or the daughter very indifferent, that I do not know; but this I know, that having returned from Witowtsi, our cavalier goes about as one in despair. A comrade of his would ask him about Orisia.

"In vain", he would say, "are all our longings and our wooing! Not for us has blossomed this flower! Perhaps someone will stick it in his high cossack hat, but he well not be of our squadron"!

And his comrade silently would nod his head, thinking: "She has, indeed, ruined the cossack!"

II.

Orisia was no longer a child, she grew up, tall and slender, like a white birch in the meadow. The old "sotnik" would look at her proud stature, and her charming beauty, and his fatherly heart would rejoice that he lived to see such a daughter in his old age; but sometimes his heart would be sad: "You have ripened, my dove, like a full ear in the field! But will the suitor realize what a blessing he is getting from the merciful God? There are many men, both honorable and prominent, who are seeking your hand, but I would not like to give you up into the hands of grey-haired old man, he would wither you with his jealousies, like the wind does a stalk in the field. Oh, I would neither care to give you up to an irresponsible young devil, who could not live long without his steppes and his horse, and who will lay down his rash head in the field, and will leave you alone with little children!"

Thinking thus, the old "sotnik" Tavolha would sometimes become very, very sad, and even a tear would roll down his cheek.

And Orisia grew like a flower in the garden. Slender and beautiful in appearance, she flitted here and there in the household of the old "sotnik"; hummed like a honey-laden bee and brought cheer to the whole household.

III.

One night Orisia had a very queer dream. It seemed that her late mother came to her from the other world, stood at the head of her bed, and said: "Orisia, my child, you shall not remain single for long; daily I entreat the merciful God to send you a faithful mate."

Orisia woke up, neither sad nor cheerful, and went to her father's room, and said, blushing like a flower: "Sire-father, my girls have soaked the clothes; order the horses to be hitched and we shall go to the Trubailo river under Bisons' Bluff. There the water, clear as glass, rushes over the stones."

Sire-father says: "Why do you want to ride so far, Orisia?"

"It is not very far, really, father dear, about a half hour of walking: one rides there the whole way through pastures and meadows and hardly realizes when the water glistens under a hill."

"Oh, I know very well that when you want anything, (you know how to obtain it by coaxing. Call old Hriva to me."

Orisia rushed to the door, and did not look long for Hriva, but brought him immediately before her sire-father.

Hriva was old, old man. He had known the "sotnik" since his childhood days; he carried him in his arms; he taught him how to ride a horse. Then he accompanied the "sotnik" in his wars against the whole of Poland; he was with him in Krym, and even on the Black Sea. Even in his old age, he would gladly refuse luxuries, but would rather spend the rest of his days by the side of the "sotnik." Old was grandpa Hriva; his eye-brows sank low over his eyes, and his grey beard reached to his waist.

He entered the house, bowed to the "sotnik" and greeted him: "Good-day, kind sire."

And the "sotnik": "Greetings, kind sire." They were used to addresing each other as "kind sire."

"Harness," he says, "a pair of horses, kind sire, take that wagon in which we used to carry bread on our sieges, and take our wash-women to Trubailo river."

And he replies: "Very well, kind sire, we shall harness the horses. Why not harness them?"

He goes right off, and with the help of two boys, rolls out from under a coach-house a long and wide wagon, well known to him; a wagon, behind which having hidden in a dangerous hour, he fought against Poles or Tartars; but he also suffered, not a little, because of it, when at times he happened to retreat with it over bushes, mire and marshes, in order to escape in a round about way from the garrison. The old man Hriva rolls out this wagon now for a different need. He harnesses a pair of horses in which years have long ago quenched that fire which boils in the heart, radiates from eyes and nostrils, and hurls the horse hither and thither, frightening women and children, and making glad the heart of a good cossack. Now, these white horses moved gently under the hand of grey-haired Hriva, who, long ago, had grown out of practice of a cossack's gallop.

Now, Orisia's girls carry out shirts, embroidered towels, table-cloths and all kinds of linens; they filled the wagon, and climbed in themselves; all of them wearing ribbons and flowers — Orisia among them — and like a poppy in the garden lends enchantment to all the other flowers, just so she sat among her girls. Grey-haired Hriva sat in front; the boys rushed to open the gates. "Sotnik" looked out of the window.

"Do not tarry long there, Orisia."

And she: "No, sire-father."

The driver cracked the whip, the horses neighed, having smelled the grass of the meadows; they trotted along, and disappeared from view with the wagon, the driver, and the girls.

IV.

Behold, the meadow is before them already! It is green here, and green there. It was spring, when the grass is still fresh and young, and only just covers the earth. As much as there is blue sky above, so much there is green meadow below. And just as a bright star falls at night, glowing through the sky, so our Orisia rode through the wide meadow with her girls.

And lo, here roars and rumbles the Trubailo beyond the meadows! Whenever a tree blows and the sun glistens on that very spot where the water flows over the stones, then you would say that it is not water, but clear glass, or some costly crystal that pours itself down from the hill and breaks into tiny splinters against the stones.

Above the stream Trubailo stands a high cliff. Thick hawthorne grows all over it and its roots hang down over the very stream. Wild hops grasped at those roots and swing in shaggy bunches. Down below, the water rushes and rushes! And this is Bisons' Bluff.

The girls look down upon it, and ask old Hriva why it was named Bisons' Bluff?

"Why do you want to know?" answers Hriva.

"But why is it that you know? Come now, and tell us!"

"Oh, my little doves! I would like to tell you, but you'll not come any more to the stream."

"What could it be? Tell it to us anyway."

When they began coaxing, the old man could not withstand it, so he sat down on a stone by the stream and began to relate:

"Once upon a time, long ago, during the disastrous times of the Tartars' rule, a certain prince ruled over Pereyaslav. That prince was such a skilled huntsman that whatever he saw with his eye, was his; and he loved hunting. So, one day that prince went a-hunting, and he strayed away in the thicket from his followers. He walked and walked through the wilderness when lo and behold! he sees a herd of bisons grazing on the grass."

"And what are bisons anyway, grandpa?" asked Orisia.

"Well, my dear, they were wild oxen with golden horns; you will not see them anywhere now. The prince sees these steers, only he does not marvel at their golden horns, but marvels at the girl who stands near them, such a girl, that she illuminated the whole wil-

*) PANTELEON A. KULISH (1819—1897), Ukrainian historian, publicist and poet; renown for his translations of the Holy Scriptures; as well as of Shakespeare and Byron; the originator and organizer of the Society of St. Cyril and Methodius, which propagated the idea of the emancipation of peasantry and the idea of constitutional government in Russia; imprisoned and exiled for this by the tsarist government.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БОФАЛО, Н. И.

Протест в справі перепису.

Українська греко-католицька парохія вислала від себе слідуючу заяву в справі, цензусу.

Chief,

Bureau of the Census,
U. S. Depart. of Commerce,
Washington, D. C.

Dear Sir:

It is a matter of real concern to American citizens and residents of Ukrainian origin that the last census of the United States does not recognize the individuals of this race as Ukrainians, but classifies our people under the names of other nationalities.

There are many thousands of Ukrainians now in this, our adopted country. It is our desire that present and future generations will know of their presence and the part they are playing, and will play, in the history of this country. We feel a great pride in our past racial history, and a still greater pride in our future history in the part we will play in the development of our acquired modern republican government in this new land where all races play their part in the making of a higher civilization for the peoples of the world.

In this cause, we Ukrainians feel that right and honor is due us to be classified in the book of the census under the name of our own racial ancestry, and not under names of artificial governments under whose rule we were subjected in the past.

The great world war has given our Ukrainian race the liberty of its own development and under its own name. The homeland of the Ukrainian race is now appearing in the new geography. It is receiving recognition as one of the new born nations of inland Europe. All the various peoples and governments of Europe are becoming obliged to recognize the Ukrainian nationatity.

It is our respectful request and sincere desire that Bureau of the Census will enable recognition of this Ukrainian race in the future pages of this country's history by our recognition in the pages of your census. We no more want to be classified under the races of origin other than our own. We, too, want to array ourselves among the many sturdy and fine nationalities that are lending themselves to the building and growth of our new homeland republic of the western hemisphere.

It is earnestly hoped that you will recognize the justness, correctness, and importance of our appeal and request, and that you will give this matter, immediate official consideration.

We will greatly appreciate an acknowledgment of this appeal, that the Ukrainians of the region of Buffalo may know of your action, and for which we express our sincere gratitude.

Respectfully yours,
Rev. M. Kuziw, Pastor,
St. Nicholas Church,
308 Fillmore Avenue,
Buffalo, N. Y.

BOARD OF TRUSTEES:
Rev. M. Kuziw,
Harry Plotycia,
Wasyl Budnik.

COMMITTEE:
Stefan Zaremba, Chairman;
George Bumbar, Fin. Secretary;
Henry Ciopek, Record. Secretary;
Nikolas Kupshak, Treasurer.

CONTROLLERS:
John Dissek,
Peter Makara.

—o—

АНСОНІЯ, КОНН.

Ще в справі зорганізовання Стейтового Комітету помочи Рідному Краеви.

Як вже було проголошено в „Свободі" ч. 237, з дня 10. жовтня с. р., що зїзд делегатів стейту Коннетикот скликається на день 3-го листопада до Ансонії, Конн., і відбудеться в такім порядку:

В неділю, дня 3-го листопада, о годині 9-ій рано відправить о. А. Ротко в українській гр.-кат. церкві, при Шорт улиці, поминальне богослуженне за наших борців-героїв, які лягли в битві за свободу української держави.

Відтак о годині 10-тій рано відбудеться отворенне нарад делеґатів зїзду в **Ліберти Гол** при улици Хмельницького (May St.), Ансонія, Конн., з денною програмою, яка буде проголошена на місци.

По скінченню нарад делеґатів і вибору стейтового уряду відбудеться величавий концерт в честь одинацятої річниці української державности. Всі продукції хоральні виконає місцевий український церковний хор під проводом дякоучителя гр. Р. Гвоздевича.

На цім концерті виступить також гр. А. Кість, бувший старшина української армії й виконає пару пісень під акомпаніяментом бандури.

Відповідні реферати, як на нарадах делеґатів, так і на концерті, виголосить гр. В. Кедровський.

Справа зорґанізовання стейтового Комітету є дуже великої ваги під теперішний час, як для нашого тутешнього життя, при майбутній конскрипції, щоби ми були правдиво зареєстровані своїм національним іменем, та також і для помочи Рідному Краеви.

Тож кличемо ще раз всі чеснї братства, товариства та взагалі Українців стейту Коннетикот, прийти в неділю дня 3-го листопада на наради, а відтак по нарадах віддати честь всіх нашим героям, нашим лицарям, славним Українським Стрільцям.

Комітет.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА.

Помічна рука з Америки

Відносини в Европі постійно поліпшуються. Але це поліпшення не є ще таким, щоби було можна обходитися без допомоги Америки. Тяжка европейська зима знова наближається. Якщо бажаете подати помічну руку, то Менюфекчюрерс Трост Компанія радо й швидко перешле ваші гроші до ваших рідних через своїх закордонних аґентів і представників. Ваша допомога дійде на подану адресу в кожнім разі, і дійде скоро і безпечно.

Кожна з наших сорок шість установ, розміщених по цілім місті, готова помогти вам в цій справі.

ВАМ БУДЕ ВІДАЙ НАЙБЛИЖЧЕ ДО ОДНОЇ З ЦИХ УСТАНОВ:
55 Евню Б. ріг 4 вул.
1513 Перша Евеня, ріг 79 вулиці.
190 Баврі, ріг Спрінґ Ст.
3015 Третя Евеня, ріг 155 вулиці.
2487 Ґренд Конкурз, коло Фордгем Ровд, Бронкс.
376 Ґренд Ст., коло Норфолк Ст.
111 Ессекс Ст., коло Діленсі Ст.

Manufacturers Trust Company

46 БАНКОВИХ УСТАНОВ — АКТИВА В ПРИБЛИЗНО ПІВ БІЛІОНА ДОЛЯРІВ — 400,000 КЛІЄНТІВ

МЕНВИЛ, Н. ДЖ.

Українці на святі Пулавського.

20. жовтня менвильські Поляки обходили свято 150 річниці смерти їхнього героя Пулавського, що загинув в американській Армії підчас боротьби Америки проти Анґлії. Щоби вийшла польська парада як найгучнішою, організатори її запросили на ту параду ріжні національности, а між ними й Українців. Українці, члени Українського Народного Союза, на це запрошення не відгукнулися. Зате знайшлися такі, що приняли його й своєю участю величали польського героя. Це була місцева греко-католицька парохія, що на заклик свого священика пішла величати свято польського патріота.

Поляки мають рацію, коли роблять паради своїм героям, але чи й ми мусимо своєю участю в них возвеличувати й перед чужинцями підносити славу того народа, котрий нищить наші рідні землі, котрий катує наших рідних, братів, батьків і дітей, котрий замикає до вязниць нашу молодь та селян, нищить нашу культуру, церкви, економічний добробут і т. д. Хіба ми на американській землі мусимо брати участь у польських святах, коли навіть на рідних наших землях наші брати під загрозою польського жандармського баґнету відмовляються брати участь в ріжних польських обходах. У краю навіть наші школярі, не зважаючи на переслідування з боку шкільної та поліційної влади, не приймають участи в польських національних святах, а тут в Америці, де ми вільні, знаходяться такі серед Українців, що йдуть величати Поляків.

Міжтим, коли в Менвил, на Лейбор Дей, ми мали посвячувати український та американський прапори і запрошували до цього місцевого греко-католицького священика, то він поставив нам такі вимоги, що довелося звертатися до парафіяльних комітетів інших місцевостей з проханням, щоби вони дали нам своїх священиків. Пертамбойська церковна громада була така ласкава, що навіть прислала свій хор, який прекрасно співав та возвеличував наше свято.

Отак доводиться константувати сумне явище в нашому національному життю в Менвил. Та це нас, свідомих Українців, не зражує й ми далі будемо працювати в своїй громаді над піднесенням українського національного життя та над допомогою нашим братам у Рідні́м Краю в їх боротьбі з Польщею.

Менвилський член УНС.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК СВЯТКУВАТИ СВЯТО ПЕРШОГО ЛИСТОПАДА.

На днях доводилося мені вести дискусію з кількома нашими громадянами про те, як треба святкувати свято відродження нашої державности. Були щодо цього розбіжні думки. Але більшість була за тим, щоби це свято мало величавий, веселий і бадьорий характер. З такого свята не повинен ніхто виходити як з панахиди по помершім. А наші панахиди, які влаштовують з того приводу, немов би закопували нашу державність до гробу. Нам треба сили до дальшої завзятої боротьби. А Листопадові Свята мають нам додати тої сили.

Я думаю, що добре би було, колиб редакція „Свободи" написала щось про це у своїй передовиці, бо це важна справа. А треба звернути увагу й на те, що й веселість має свої границі. Тому зі святом державности не треба лучити балів.

Петро Жовнірчак
з Шикаґо, Ілл.

---

derness with her beauty. He rushed to her, but the light shone so strong around her that he could not even approach her. The prince forgot his huntsmen, and the fact that he was lost in the wilderness; the wonderful beauty of the girl caught at his heart.

"Girl of mine" he said "be my wife."

And she replied: "I will then be your wife when Trubailo flows back."

And the prince: "If you will not grant my request, then I shall kill your bisons."

"If you will shoot my bisons, then you will never shoot at anything else any more."

This angered the prince, he took the bow from his shoulder and began to shoot at the golden-horned bisons. They swarmed through the wilderness tearing up trees; but the prince followed them and lets fly one arrow after another. They reached the Trubailo... and the Trubailo in those days was not as narrow as it is today — they came to the high cliff, and lo! they all jumped into the water, but not one of them swam across, they all sank to the bottom like stones, and dammed the river. The girl then clasped her hands: "You drowned my golden-horned bisons, so now may you wander in the wilderness for ever after."

So, since then, they say, the prince wanders through the wilderness, and cannot in any way find his Pereyaslav. And Pereyaslav had been in Tartars' hands, in Polish hands — what has not happened to Pereyaslav since then? but he cannot find and will not find it ever. And the girl's bisons even now lie stone-like in the water; here, listen; it is not water that roars, but the bisons roar deafeningly from under the water. They say that the time will come when the prince will ride up to the Bisons' Bluff, the bisons will rise up and go seeking the wilderness through Ukraine."

V.

The girls are listening and become sad; Orisia listens, and is afraid to look at the stones, which have spread out in a heap across the river. Already it seems to her that it is not really stones, and that the water murmurs somehow, not quite like water...

Old Hriva made the girls entirely sad. They do not know whether to wash the clothes, or return home; only they are ashamed of old Hriva; for the glances at them and smiles. They used to like to wash in deep waters, placing a board across from stone to stone, but now, they moved away from the cliff to where the water has not quite reached the stones and is calm and clear like the surface of mirror. And, indeed, just like in the mirror, one sees in the water, the sky, and the cliff with the gnarly roots intertwined with hops, and curly hawthorne, which grew over the very edge and spread out its green paws over the river.

Orisia looks into the water; and it seems that something appeared in the water; as if someone rode over from the thicket on a grey steed and stood amidst the hawthorne. She is afraid to look up for fear that someone might really be there; she is afraid to look at the stones too, it seems to her that in the twinkling of an eye, the enchanted bisons will roar and push on across the river. She pulled at the sleeve of another girl and pointed to the water. The girls look down and lo, a prince on a grey steed stands on top of the Bisons' Bluff! They became speechless. For who could say that it was not a prince? All in crimson, and gold even drips from his sash.

It seemed that the cossack was not less surprised, he sits on his horse, motionless. For who wouldn't be stupified, having landed on such a cliff? Down below, water flows over stones, and by it sits, motionless, on a stone, an old grey-haired man, and there stand motionless girls with washing-paddles and wet clothes in their hands. Are they girls, or perhaps mermaids who have swum out to wash shirts for their under-water king, who lives in a crystal palace under the water? It is, perhaps, he himself, who came out of the water to warm up his old bones in the sun? Once again the cossack looks at the grey-haired old man, once again he looks at the girls; their sleeves are rolled up to the elbows, their skirts and red-and-blue embroidered aprons are tucked in at the waist-line... Gold does not shine so in costly rings, as their white feet shine in the water and over the water. The cossack stares, and himself stands motionless; when old Hriva shouts at him: Hey! hey, cossack! What has ever brought you to this cliff? Perhaps you want to rinse out your crimsons in the Trubailo?"

As soon as he spoke, he seemed, at once, to have broken some magic spell. The girls, ashamed of themselves, began to beat clothes with their paddles.

The cossack answers the old man: "Thank God for that, that I even come as far as the cliff. Tell me, kindly, grandpa, how will I reach Witovtsi from here?"

"What takes you to Witovtsi?"

"Thru Witovtsi", he says, "lies my destination."

"And where does your destination lie?"

"My road — to someone's door-step, my path — to someone's heart."

"I see", says old Hriva, "may God help you in your good deed. Here is the way you should go. Take the lover course along the bank and there, a bit lower will be your road; by that little road you will reach a small river. There is even a little foot-bridge over that river, you cannot cross it in a wagon, but with a horse, a skilled cossack, will fly thru."

The cossack thanked him for the directions, turned his horse and disappeared among the trees.

When he was out of sight, then and only then, did the girls become alive; they drew the cossack as if on a piece of paper: what eyes, and what eye-brows, and how he talks, and how he smiles. One says: "That's your fated-one" and the other: "That's yours." And another one added: "Do not quarrel, girls, in vain; is such a handsome prince your equal? He is fated to our miss."

Orisia blushed. "You must be out of your mind, Paraska," she says. "Did you not hear what he said to grandpa?"

She felt sorry, and does not know herself why, that he is going a-courting. The maiden's heart is softer than wax; it melts under cossack's eyes, like under the sun...

"What of it", says Paraska, "that he is going a-courting? You cannot ride around your fated-one even with a horse!"

VI.

The girls washed the shirts, put them on the wagon, covered them with green, fresh-smelling grass, got in themselves, and rode home, fresh and jolly; they twittered like swallows. The wagon had not yet reached the homestead of the "sotnik," when it was already known that they were returning.

"Orisia, our mistress!" shouted the girls as soon as the gates were opened. "Whose grey horse is standing in the grounds? He belongs to that cossack that we saw, to your prince, to your fated-one!"

Orisia looks and her heart burns like fire. Whether she was frightened or glad, she did not herself know.

The young cossack looked out of the window of the main-room; a wagon drawn by old horses with an old grey-haired driver rolls into the grounds; green grass is slipping down at the sides and is whipped by the wheels; and beyond the grey beard of old Hriva, beyond white winter, summer blushes — a wagon, full of girls in flowers and beads — Orisia like the sun among them! He looked out and clapped his hands. "It is she, it is she!" Then he began directly to speak forth to the "sotnik," and who he is, and why he came. Who he is, that "sotnik" knew already long ago, a young commander of cossacks from Mirhorod, a scion of a fine and wealthy family. Why he came? He came to see for himself what the famed Orisia looked like, what sort of a daughter "sotnik" Tavolha had, who was known thru the whole Zaporoje (Cossacks Corporation) for her beauty; and having seen and shown himself, to find out whether she has stored away embroidered towels in the chest... Whatever "sotnik" had wished for, and what he had worried about, that came to him out of a clear sky. Not contemplating long, he called Orisia to himself. She entered, red as a cherry.

"Here, Orisia, is a suitor for you. Is he acceptable to you or will you wait for a handsomer one?"

Would she say at least a word, or even raise her eyes? No, she stands still, the poor one, with her head lowered.

Here sire-father sees that he cannot expect an answer from her — for where in the world would a girl tell what is in her thoughts? Her eyes, perhaps, will tell, but not she herself. Sire-father took that in consideration, and says: "How is it possible not to fancy such a cossack? Embrace and kiss each other, and may God bless you!"

The kossack embrased Orisia, and kissed those lips which are, as if made of very honey, and they both bowed low to the sire-father.

Whether many guests came to the wedding, whether they were lavishly entertained, whether they danced till the wee hours, that is not our affair to relate.

I saw Orisia just before the wedding; she was as beautiful as a flower. I saw her again in a year's time, in Mirhorod — she became even more beautiful after marriage, and she has a baby like a God's star! Many times have I thought, looking at her: "She is God's glory and not a woman! What if someone, ingenious, would paint her just as she is, with a tiny baby in her arms! What a picture it would be!"

ВЖЕ МОЖЕТЕ ОДЕРЖАТИ НОВИЙ КАТАЛЬОҐ КНИЖОК КНИГАРНІ СВОБОДИ РІЖНОГО ЗМІСТУ. ВИСИЛАЄТЬСЯ ЙОГО ЗА НАДІСЛАННЕМ 2-ЦЕНТОВОЇ МАРКИ НА ОПЛАТУ ПЕРЕСИЛКИ.
SVOBODA
P. O. Box 346
JERSEY CITY, N. J.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ЯГОЛЬНИЦЯ, ПОВ. ЧОРТКІВ.

Дорогі Земляки!

З Рідного Краю линемо думкою за широке море, засилаємо Вам братерський привіт та відзиваемося до Вас у важній справі. Як знаете, життеві відносини у нас дуже тяжкі. Війна підкосила значно наш край та змела богато наших рідних установ, яких ціллю було піднести наш нарід до кращого буття. З новим накладом праці і новими вкладами приходиться усе те відновляти та здобувати нові позиції. Мимо того рідко де найдеться вже місцевість, в якій не булоб Читальні „Просвіти"; відновлено і позакладано цілу сітку кооператив, молочарень, позичкових кас і т. д., які дають надії на краще будуче. Все твориться власними силами і в цьому якраз найбільше потішаючої надії і запоруки. Чужий певно ніхто нам не може помогти, бо вічно приходилось би нам бути використуваним рабом. І наша Ягольниця (місто) прибудилась до життя. Відновлено читальню „Просвіти", засновано театрально-співацький гурток, а в найблизшому часі закладається також споживча кооператива.

Одна велика недостача, яка спинює життя і розвиток тих установ, це брак власного дому. Свідомі того, рішились ми побудувати власний „Народний Дім", в якому найшлиб приміщення згадані установи, а по можности і кооперативна крамниця і шевська робітня. Площу на се вже має читальня „Просвіти". Створимо комітет будови власної домівки, який вже зібрав деклярацiями 150 долярів на ту ціль. Та фонди ті далеко не вистарчають. Щоб не дати загинути тій важній справі, ми рішились звернутись до Вас, Брати-Земляки, що родились і зросли в нашій громаді, з горячим проханням о поміч. — Рішаємось на той крок під напором чужих сил, які щораз то більше розвивають свою діяльність та загрожують повним опануванням нашого, донедавна в більшости українського міста. Мають вони свій „сокіл", власний дім з театральною салею, дуту і симфонічну орхестру, театральний кружок, клюб мандолiністів та товариство стшельців, куди ізза браку нашої домівки заманюють та денаціоналізують наших людей.

Лишилось нас в порівнанні з цілістю нашого місточка — горстка. Та наша національна честь не дозволяє нам дивитись на це байдуже і сидіти в безділлю. Ми, що держимось свого, ясно почуваємось до обовязку не тільки зберегти наше національне „Я", але також вирвати з ворожих лав тих наших братів, яких загнала тамтуди темнота, і ратувати тимсамим характер нашого міста. Є нас тепер всего 40 „нумерів", тобто 200 душ на 170 „нумерів" латинників, тобто 900 душ. Ясно, що нам самим неможливо вибудувати власної домівки, якаби відповідала вимогам нашого місточка, а якої кошти розраховано на 4000 (чотири тисячі) амер. долярів. Зі своєї сторони зробили ми те, що є в нашій змозі при теперішніх тяжких обставинах: ми готові дати безінтересовно роботу та споділмось, що наш театрально-співацький гурток при тій добрій волі, яку він має, також поможе бодай дещо. Та час не жде — і кожде протягання є нашою стратою, а користю чужих.

Тому кличемо до Вас: Поможіть ратувати наше місто. Знаємо, що неодна наша інституція в краю здвигнена при помочі наших братів зза океану. Є аж надто богато доказів, що любов Ваша до нашої рідної Землі, Краю Рідного, не заникла у Вашому серці в чужому Вам окруженні.

Віримо у Вашу щирість і братню любов і надіємось, що не відкажете.

Ласкаві датки просимо слати на адресу: Читальня „Просвіти" в Ягольниці, на руки п. Стефана Кропельницького, Ягольниця місто, ч. д. 35.

ЗА ВИДІЛ:

о. Ст. Порола, голова;
Іван Польовий, секретар;
Стефан Кропельницький.

BALTIC AMERICA ЛІНІЯ Є ОДИНОКА
ПРОСТА ЛІНІЯ МІЖ ДАНЦІГОМ І АМЕРИКОЮ
яка оперує найбільшими, найпоспішнійшими і найвигіднійшими кораблями межи НЮ ЙОРКОМ І ДАНЦІГОМ.
Поспішні і вигідні получення залізничі можна дістати з ДАНЦІГУ ДО МІСЦЯ ПРИЗНАЧЕННЯ.
Ціни як найнизчі. Знаменитий харч і обслуга. Орхестра, рухомі образки, ігри і всякого рода инші інтересні забави.
Українці навчилися з власного досвіду, що оплачується їхати до Рідного Краю нашою ПРОСТОЮ ЛІНІЄЮ без пересідання. Перепроваджуванням і перенощенням багажу, умучуючим подорожуванням залізничим і малими кораблями, те все оминете, коли подорожуєте нашою Лінією.

АМЕРИКАНСЬКІ ДОЛЯРИ ДО СОВІТСЬКОГО СОЮЗА
каблем або почтою.
Скора і точна ПЕРЕСИЛКА американських долярів до всіх частей Совітської Республики
ҐАРАНТОВАНА
ДОМАГАЙТЕСЯ всегда ПЕРЕСИЛКИ ЧЕРЕЗ БАЛТІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКУ ЛІНІЮ коли шлете гроші.
Голосіться до місцевих агентів або
BALTIC AMERICA LINE
8-10 BRIDGE STREET, NEW YORK, N. Y.
Другі офіси в Pittsburgh, Chicago, San Francisco, Seattle і головніщих містах Канади.

НОВІСТЬ — СТАНЬТЕСЬ ВОРОЖБИТОМ.

Тут маєте Новість, котрої досі не бачили в життю. Щось подивляючого. Є се Рожа-Барометер, що зміняється в три кольори: рожевий, синий і фіялковий перед кождою зміною повітря. Рожа скаже кождим кольором зміну повітря 24 годин вперед. Се є гарна штучна рожа у вазонку, яка ніколи не всихає. Деб ви її не положили, всюди є прикрасою і предсказує зміни повітря та кождого цікавить. Ми пішлемо вам сю подивляючу Рожу за посліплатою, коли пришлете нам 50 ц. монетою або мони-ордером. Марок не принимаємо. Три Рожі за $1.25. Для агентів спеціяльний опуст. 26
VARIETY SALES COMPANY,
1723 N. KEDZIE AVENUE, Dept. 141, CHICAGO, ILL.

ДРУКАРНЯ
У. НАРОДНОГО СОЮЗА „СВОБОДА"
виконує старанно, дешево і на час всякі друкарські роботи як:
СТАТУТИ, ПРОГРАМИ І ТІКЕТИ НА КОНЦЕРТИ, ПРЕДСТАВЛЕННЯ, ПІКНІКИ І БАЛІ, ЯК ТАКОЖ КОВЕРТИ І ЛИСТОВІ ПАПЕРИ ДЛЯ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ.
"SVOBODA"
81-83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

КОШТИ ПРОЖИТКУ В РІЖНИХ КРАЇНАХ.

У людей звичайно обчисляють дорожнечу в простенький спосіб. Коли пачка сірників коштувала перед війною 1 грейцар — а нині коштує 10 грошів — значить, ціни пішли десятикрадно вгору. Воно так виглядає! Коли однак візьмемо під увагу цілий ряд господарчих причин, які впливають на устійнення цін, на силу купна гроша і т. п., мусимо прийти до переконання, що просте порівнання скількости монетарних одиниць, та й ще не таких самих, потрібних колись і нині для закупна цієї самої річи, не виводить нас на чисту воду розуміння нинішних умовин.

На саму вартість гроша мусить впливати кочби й ця обставина, що рік-річно збільшується його основа, цебто скількість золота (не числячи срібла), на 600 тисяч кг., з цим, що і ця скількість випродукованого золота більшає рік-річно на більш-менш 1%. Відомим є, що із збільшенням гроша приходить його подешевіння; подешевіння гроша спричинює підвишку цін товару і т. д.

Припаси гроша в золоті виносили у 1913 р. в цілому світі около 9,825,500,000 дол., з чого сама Північна Америка мала 19.2%. Ці припаси збільшилися у 1928 р. приблизно до 11,297,833,000 дол., з чого Півн. Америка має 36.2%. На загал припаси гроша в золоті прибільшилися, в порівнанні із 1913 р., на 14.88%. При незмінених инших умовинах гріш мусів би подешевіти на такий самий відсоток. Це сталосяб однак при незмінених инших умовинах. Колиб вони не змінилися, то коробка сірників нині коштувала би 1.1448 грейцара — лише тому, що припас золота у світі побільшився через його продукцію. Однак ці „инші умовини" змінилися, і то основно змінилися.

Під впливом цих змін кошти прожитку в ріжних країнах ріжно підвищилися. Під „прожитком" належить тут розуміти само прохарчування. Мірилом обчислення є кошти прожитку із 1914 р., які статистично устійнено на 100. Ціни в золоті. Якщо порівняємо кошти прожитку із 1914 р. з такимиж коштами у грудні 1928 р., то одержимо слідуючі висліди:

Японія 194; Норвегія 161; Швайцарія 158; Злучені Державы Америки 156; Англія 159; Канада 154; Фінляндія і Німеччина по 153; Швеція 151; Польща і Голяндія по 147. Найменше відхилення від цін з 1914 р. виказують: Болгарія 106; Австрія 119; Чехословаччина 120; Франція 121; Мадярщина 126.

З повищого бачимо, що подорожіння коштів прожитку не стільки узалежнене від скількости посіданого золота чи побільшення загальної скількости в світі, але від цілого ряду господарських причин, питомих кождій країні. Тому в деяких країнах кошти прожитку піднеслися на 94%, а в инших лише на 6%.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМ КРАЄВИ.

ФРЕКВИЛ, ПА.

Збірка на Рідну Школу.

В українській гр.-католицькій церкві у Фреквил, Па., о. С. Милянич зібрав на Рідну Школу $8.88, крім того жертвували слідуючі громадяне: о. С. Милянич $1, В. Загібайло $1, В. Сидор $1, Т. Тренич $1. Відіслано до Рідного Краю через Обєднання $12.88.

В. Загібайло.

FLIT
KILLS FLIES
MOSQUITOES
Quicker!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

НА ПРОДАЖ ДІМ
дуже тано для бідного робітника.
Голоситися до:
F. MIZIAN
1870 W. 5th ST., DUNELLEN, N. J. 248-53

ПРОДАЄ ДОМИ
в місті НЮ ЙОРКУ і околиці
Українська Фірма
С. ФЕСОЛОВИЧА і М. КОБЗИСТОГО
EXCHANGE REALTY CO.
41 East 7th St., New York City
Tel. Orchard 9677. 16

ВЗОРИ
канва, нитки до вишивання D. M. C. і стемповані річи. Пишіть по катальог до
UKRAINIAN BAZAR
78 E. 4th St., New York, N. Y.

PAINFUL CORNS
Loosen—Lift Out
A little known Japanese herb, the discovery of an eminent German scientist (Dr. Stickel) instantly soothes the corn, callous or wart, then loosens it so that shortly you can lift it right out. This new discovery called "Corn Fly" excites the white blood corpuscles to action and granulates the corn at its root so that it drops out and leaves no trace of scar or soreness.
You will also find "Corn Fly Foot Bath Powder" a boon for sore, tired or perspiring feet.
"Corn Fly" for corns, 35c. "Corn Fly Foot Bath Powder" 25c, and "Corn Fly Bunion Remedy" 50c, (all three—$1.10 value—for $1.00), are sold under a positive money-back guarantee by Hi-Gene Co., Newark, N. J., or local druggist.

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ

ДВА ОФІСИ:
NORTH SIDE: 2157 W. Chicago Ave.
Phone: Brunswick 7767 або 7768.
SOUTH SIDE: 4954 So. Hermitage Ave.
Phone: Hemlock 5500.
CHICAGO, ILL.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ.
129 E. 7th STREET,
NEW YORK CITY
Telephone: Orchard 2568

Іван Вазов.

СВЯТОСЛАВ ТЕРТЕР

(Історична повість із часів боротьби за волю Болгарії).

(З болгарської мови переклав Михайло Процик).

(20)

Славка жила в тім домі, що й Олена. В одній лише хаті з чотирма молодими жінками, які були рухомим Чокієвим гаремом. Були там дві куплені Кавказки з Грузії, чорноокі, чорнобриві красуні — смаглява Куманка з палкими очима й одна Українка, біла, ясноволоса, з боярського роду. Олена погорджувала наложницями свого чоловіка, виминала їх і тому досі не бачила Славки.

Славка, так як і її товаришки, була в татарськім завої, шовковім жупані, зпід якого видніла шовкова сорочка, та в зелених шовкових шараварах, що опадали на жовті, золотисті пантофлі.

У такому одязі була дуже гарна, але почувалася дуже нещасливою. Зітхала за Радоілом, плакала за Тирновою і за батьками, які тепер були ще дорожчими для неї.

Освоєні вже зі своєю долею її товаришки — а дві гарні Кавказки навіть гордилися нею — не могли зрозуміти такого невтишеного болю. Тільки Українка Ольга, з якою Славка могла легко порозумітися, бо їх тодішня мова була дуже схожа, співчувала їй в її болю та старалася розрадувати її. Найбільше розраджувала її цим, що небаром будуть у Тирнові, а там моггиме бачитися з дорогими її серцю.

А Куманка докоряла їй гордість.

— Подумай лише, що ханова жінка царська дочка, а таки піддалася тай жиє весело з ханом. А ти, якась звичайна бояриня, ставиш себе занадто високо та забуваєш, що тобі припала честь ділитися ложем із молодим і благородним володарем.

Великою розрадою для неї було би спочування Олени. Вона чула, що Олена недалеко, але її їй не представили. Олена, жертва державної конечности, також плакала богато в перших днях, коли за волею свого батька, Юрія Тертера, сталася жінкою Чокія. Потім піддалася своїй долі. Чокі був для неї добрий, любив її. І в ханському гаремі осталася Болгаркою серцем і душею, приняла татарський одяг і татарські звичаї, але заховала любов для батьківщини, разом із гордістю, прикметною свому родові. В її хаті горіла все лямпадка перед невеличким образцем, перед яким молилася до свого Бога. Чокі любив її, тому позволяв їй на це. Вона з далеких степів пересилала дарунки монастирям і церквам. Олена була дуже привязана до болгарського народу і підчас походу врятувала богато жертв, здержала богато насилля і страхіть своїм впливом на Чокія.

Коли Святослав не довідався, що Славка є в гаремі, то Славка знала, що Святослав є в таборі ворога. Хоч не бачила, зненавиділа його за те, що піднімає зброю проти своїх братів.

Татарський деспот.

Як Радоіл так і Святослав іще вчасніше втік із Тирнови. Він боявся нової змови на своє життя та щоби не збільшити страхіть Смілеця, здавив справу нападу в Устю, як уже знаємо. Одначе він бачив, що жити в Тирновій для нього небезпечно.

Це саме піддало йому думку шукати захисту у свого шурина. Разом із цією думкою отворилися перед ним широкі виглядн здійснити свій плян. Спершу хотів ждати на Чокія у Тирновій, щоби рішитися на діло, але тепер уже постановив злучитися з Чокієм, дати йому всяку матеріяльну і моральну поміч для здобуття Тирнови, а потім, свобідний від суперника Смілеця, вдарить на Чокія.

І так схоронився до хана, представився йому як вірний прихильник і союзник і просив його, щоби врятував Тирнову з рук Смілеця. Небаром потім покликав із Добрича Богора та післав його у Тирнову. Богор мав розголосити все та додати, що Святослав мусів покинути Тирнову, аби рятуватися перед пімстою Смілеця. Його метою було підбурити Тирнівчан проти Смілеця та зєднати собі їх прихильність.

У таборі виявив свої заміри Святослав лише своїй сестрі. Вона розрадувана вислухала його та обіцяла йому помагати, скільки могтиме. Одначе вимусила на ньому присягу, що не піднесе руки на життя її чоловіка, хай би, Бог зна, що сталося.

Святослав займав тепер високе становище у свого шурина. Втішався повним довірям хана.

Чокі відзначив його високим титулом деспота, вважав його першим своїм дорадником і з ним укладав пляни здобуття Тирнови. А Святослав помагав йому щиро й корисно у тих намірах. У цьому їх справи були спільні. Досі погоджувалися. Святослав удержував взаємини з боярами, що стояли по його боці, а число їх росло що дня.

Захланні бояри, що все були в потребі, продавали свої услуги за золото з Панталеонового дому. Смілець нічого не підозрівав, окружався щораз більше віроломними заушниками, яких влещування росли разом із зрадою. Купили вже й Годислава. Зубожілий наслідком пожежі, приняв він радо Панталеонове золото, щоби відновити свої просторі посілости. Від Дамяна знав Святослав, що Тирнова позбавлена всякої поважної оборони, а про сербську поміч і не чути. Ці всі вісти передавав він Чокієму та здобував чимраз більше його довіря. Кілька днів перед тим, заки зявився в таборі Радоіл, до Святослава дійшла радісна новина, що Сербія відмовилася дати поміч Смілецеві. Ця успокоююча вістка зробила кінець ваганням Чокія. Хан хотів вирушити на безборонну Тирнову та дав відповідні приказн. Одначе постановив підождати, аж прийдуть два татарські відділи, які вже наближалися, бо хотів усією силою вдарити на Тирнову. Сподівався, що там ставитиме спротив загальне ополчення під проводом Балдія.

Стріча.

В цьомуж часі готовилися в дорогу Дігіл-ханові посли. Його батьківщина лежала поза золотою ордою, що тепер була під владою Токтая, Ногаєвого побідника. Прислав їх Дігіл-хан із обовязковими тоді дарунками, задля заключення з ним союзу.

Чокі приняв радо це предложення. Бо він горів жадобою пімсти за свого батька.

Перед відіздом послів Чокі видав для них пращальну вечеру. Пир відбувався у наметі одного з достойників.

Смолоскипи горіли довкола та далеко освічували табор і дооколичні поля. Чури та підчаші услугували. Вино лилося струями, пянство змагалося. Деспот, Святослав, сидів праворуч хана, себто займав перше по ньому місце.

Нараз смолоскипи освітили жахливий вид! двацять болгарських голов зявилося біля намету! Такі видовища товаришили звичайно всім пирам. Убиті болгари були то бранці, спіймані ватагою татарських розбишак, разом із добичею і невільницями.

Страшенний біль здавив Святославове серце. Не міг глядіти на це, виправдався перед ханом умученням і покинув пир. По дорозі до свого намету стрінув евнуха. Цей сповістив йому, що на нього жде його сестра.

— Чого вона кличе мене? — думав, як ішов скоро до її хати.

Небаром вийшов схвильований тай пішов до Радоілового намету. Дріжучим голосом розказав Радоілові, що сестра казала йому, що бачила Славку у гаремі. Позавтра Чокі вишле її як дарунок для Дігіл-хана. Схопив її Азатін-бей.

Радоіл скочив, наче ранений лев.

— Куди? Стій, ради Бога! — прошептав до нього Святослав, придержуючи його за руку.

Радоіл дріжав увесь.

— Так щож? — спитав він у розпуці.

Святослав задумався.

— Зажди тут! — сказав і вийшов.

Радоіл бігав по наметі наче біснений. Очи його, набіглі кровю, блищали. Стискав люто рукоять татарської шаблюки, готов нею повбивати Чокія й усе татарське військо. Кожда хвиля вижидання здавалася йому віком. А Святослав не вертав доволі довго. Видно, його завдання було нелегке.

Вкінці прийшов.

— Я уложив плян, але будуть великі трудноці до поборення.

— Говори!

— Кремеша, Болгарка, наймичка моєї сестри, занесе Славці шапку і татарську опанчу. В цьому одязі — а є це евнухів одяг, Славка вийде за браму та як варта, що стоїть при брамі, не пізнає її, то вона може прийти до твого намету.

— А як пізнають її?

— Яж казав тобі, що справа небезпечна.

— Коли ці поганці торкнуться бодай її волосочка на голові, я їм покажу диво: підпалю весь табор, убю Чокія, я...

— Не будь божевільним — перебив йому Святослав. — Татарський табор і Чокі нам потрібні, ти мені зробив би тим зле... а твоїй батьківщині також... коли почуваєш, божевільний, що це таке батьківщина... Та вспокійся, я певен, що Славка перейде без перепони, ти можеш урятувати її, коли й тобі вдасться видістати з татарських наметів.

— Гей! побачимо, хто мені стане на перешкоді!...

— Я не радив би тобі втікати, ти був би для мене корисний у хановім таборі. Одначе ти тепер не можеш зробити нічого доброго при твоїм закукуріченні... Іди, рятуй бодай Славку, коли ти не є здібний думати про що инше.

Радоіл нічого не слухав, бігав наче біснений.

Нараз у вході до шатра зявився Татарин, загорнений в опанчу, з шапкою насуненою на очі.

— Хто це? — спитав здивований Радоіл.

— Ти її не пізнав, цеж Славка.

(Дальше буде).